

Služobný pes ako aplikačný prostriedok profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe

Vladimír Ďurišin¹, Boris Löffler²

Abstrakt: vedecká štúdia „Služobný pes ako aplikačný prostriedok profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe je súčasťou záverečných výstupov výskumnej úlohy 3/2004 – Metódy výskumu a vývoja policajných činností (výsk. VVÚ 130). Štúdia v úvode definuje a podrobne charakterizuje teoreticko-spoločenské východiská metód. Následne autori vymedzili podstatu profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti. V ďalšej časti vedeckej štúdie detailne charakterizovali aplikačný rozmer využitia služobného psa pre účely profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe.

KLúčové slová: metóda, prevencia, preventívna metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti, služobný pes, aplikačná rovina využitia služobného psa v rámci profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe.

Abstract: scientific study “Service dog as an application means of prophylactic and repressive method of police public order activity against a person is a part of the final results of research task 3/2004 - Methods of research and development of police activities (VVÚ 130). In the introduction, the study defines and characterizes in detail the theoretical and social basis of the methods. Subsequently, the authors defined the essence of the prophylactic and repressive method of police public order. In the next part of the scientific study, they characterized in detail the application dimension of the use of a service dog for the purposes of prophylactic and repressive methods of police public order against a person.

Keywords: method, prevention, preventive method of police public order activity, service dog, application level of use of service dog within the prophylactic and repressive method of police public order activity towards a person.

Úvod

Úspešnosť a efektívnosť realizácie policajnej verejno-poriadkovej činnosti priamo závisí od schopnosti výberu vhodnej metódy, prostredníctvom ktorej policajný poriadkový orgán pôsobí navonok do prostredia pri plnení bezpečnostných úloh a eliminácii kriminality. Metóda aplikovaná prostredníctvom činnosti služby poriadkovej polície tvorí vnútornú náplň tvoriacu obsah vykonávaných organizačno-taktických foriem činnosti, prostredníctvom ktorých je zvyčajne prezentovaná smerom ku konkrétnym adresátom. Každá metóda činnosti má teda konkrétnu formu realizácie, ktorou sa prejavuje navonok a ktorá má povahu služobnej činnosti alebo služobného zákroku a súčasne vyjadruje i obsah činnosti alebo

¹ RNDr. Ďurišin V., externý učiteľ Katedry policajných vied Akadémie policajného zboru v Bratislave

² doc. JUDr. Boris Löffler PhD. vedúci Katedry policajných vied Akadémie policajného zboru v Bratislave

služobného zákroku. Zároveň vyjadruje i obsah činnosti pri ochrane verejného poriadku a v boji s protiprávnou činnosťou³.

Spojenie vhodného aplikačného prostriedku s príslušnou realizačnou metódou vytvára harmonický celok metóda–prostriedok, ktorého účelom je zefektívnenie predmetnej činnosti policajno-bezpečnostného charakteru v oblasti ktorej cieľové určenie smeruje k eliminácii konkrétneho spoločenského problému v našom prípade problému kriminálneho resp. protiprávneho charakteru. *Cieľom autorov predmetnej vedeckej štúdie je vymedzenie konkrétnych aplikačných rovín profylaktického a represívneho využitia služobného psa pre účely vybraných druhov činností policajno-bezpečnostného charakteru voči osobe.*

1. Teoreticko spoločenské aspekty metód

Pod termínom *metóda v najvšeobecnejšom zmysle* rozumieme spôsob postupu dosiahnutia vytýčeného cieľa, činnosť, ktorá je určitým spôsobom usporiadaná alebo tiež súhrn postupov a operácií praktického či teoretického osvojovania skutočností, ktoré sú podriadené riešeniu určitej úlohy.⁴ Iní autori zasa chápu metódu ako jav zložitej štruktúry, ktorý zahŕňa niekoľko čiastkových postupov, operácií resp. prístup k objektu či ako všeobecný proces poznania, cestu smerujúcu k stanovenému cieľu. Vo všetkých významoch však možno jednotne konštatovať, že termín metóda predstavuje systém čiastkových operácií či postupov, ktoré predstavujú subjektívny prístup k objektu a predstavuje určitý proces či už poznávacej alebo praktickej činnosti⁵.

Metóda v policajno-bezpečnostnej činnosti predstavuje systém krokov, operácií, techník a postupov, ktorými policajno-bezpečnostný subjekt prostredníctvom jednotlivých foriem činnosti pôsobí na objekt záujmu a dosahuje pozitívny stav pri plnení bezpečnostných cieľov v boji s protiprávnou činnosťou.

Základnú systematiku metód v policajno-bezpečnostnej činnosti tvoria:

- *najvšeobecnejšie metódy*- tieto sú použiteľné v akejkoľvek oblasti ľudského poznania. Do tejto skupiny patria napríklad metódy filozofické, gnozeologické.
- *všeobecné metódy*- medzi všeobecné metódy môžeme zaradiť predstavivosť, intuíciu, pozorovanie, popisovanie, meranie, porovnávanie, analógiu, experimentovanie, modelovanie⁶, štatistiku a pod.
- *špecifické metódy*- tieto sú príznačné pre činnosť policajno-poriadkových orgánov a do tejto skupiny patrí napríklad prieskum, anketovanie, expertízne hodnotenie, ďalej metódy operatívno-pátracej či dopravno-bezpečnostnej, ako i *verejno-poriadkovej činnosti*.⁷

V praktickej rovine sú pre činnosť orgánov vykonávajúcich policajnú verejno-poriadkovú činnosť charakteristické najmä:

- *preventívna metóda* policajnej verejno-poriadkovej činnosti,
- *represívna metóda* policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

V poslednej dobe však silnejú hlasy prezentujúce názor existencie i tretej metódy, ktorá má tvoriť akýsi medzičlánok vypĺňajúci istý diskutabilný, prelínajúci sa priestor medzi

³ CHOMA, P. 1996. Poriadková činnosť polície, III diel, Bratislava str. 33.

⁴ BERŽI, L. 1996. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava. 4, str. 73.

⁵ BERŽI, L. 1996. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava. 4, str. 81.

⁶ METEŇKO J., výskumná úloha 3/2004 – Metódy výskumu a vývoja policajných činností (výsk. VVÚ 130) str. 7.

⁷ BERŽI, L. 1996. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava str. 83.

preventívnu a represívnu metódou policajnej verejno-poriadkovej činnosti. Ide o **metódu profylaktickej** policajnej verejno-poriadkovej činnosti

Uvedená kategorizácia metód činnosti policajných poriadkových orgánov ako celok predstavuje **systém metód**. Tento systém tvorený jednotlivými prvkami (metódami) smeruje k optimálnemu dosiahnutiu stanoveného cieľa a efektívnemu plneniu úloh policajných poriadkových orgánov v konkrétnych oblastiach ich pôsobnosti. Jednotlivé metódy tvoriace systém metód policajnej verejno-poriadkovej činnosti sa pri praktickom výkone ich realizácie navzájom **prelínajú**.

2. Profylaktická metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti

Ako sme už v vyššie uviedli v poslednej dobe silnejú hlasy⁸ prezentujúce názor existencie i tretej metódy, ktorá má tvoriť akýsi medzičlánok vyplňajúci istý diskutabilný, prelínajúci sa priestor medzi preventívnu a represívnu metódou policajnej verejno-poriadkovej činnosti pričom táto má tvoriť akýsi **medzičlánok**⁹ patriaci medzi preventívnu a represívnu metódou policajnej verejno-poriadkovej činnosti. Jedná sa o **metódu profylaktickej policajnej verejno-poriadkovej činnosti**, pričom navonok môže mať táto metóda rysy jednak preventívnej ako i represívnej metódy. V nasledujúcej časti sa pokúsime ozrejmiť podstatu profylaktických aktivít v oblasti policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

Medzi základné črty profylaktickej metódy patrí skutočnosť, že tak ako je tomu pri preventívnej metóde, i jej **cieľom je zabrániť vzniku nežiaduceho následku**. Čo sa týka rozdielných črt preventívnej a profylaktickej metódy, možno uviesť, že tieto spočívajú v najme v rozdielnosti charakteru policajno-bezpečnostnej situácie, v ktorej majú byť následne tieto metódy realizované. Tento fakt sa odráža prvotne v tzv. časovom faktore jej realizácie. Podstatou tohto tvrdenia je skutočnosť, že zatiaľ čo pri preventívnej metóde dochádza cielene a zámerne k pôsobeniu na príčiny a podmienky vzniku negatívneho následku **v čase, kedy je ich vznik ešte v štádiu vzdialeného predpokladu, čiže nebezpečenstvo je síce reálne možné, avšak z časového hľadiska je veľmi vzdialené**, pri profylaktickej metóde môžeme konštatovať, že ide o cieľavedomý a zámerný proces pôsobenia zo strany konajúcich subjektov, **zameraný na ovplyvnenie bezprostredne hroziaceho nebezpečenstva vzniku škodlivého následku v čase, kedy toto už reálne bezprostredne hrozí**.

Na celú vec je teda možné nazeráť i z druhého uhla pohľadu, ktorý smeruje k zisteniu, že zatiaľ čo prvotne vzniká rozdiel z hľadiska **časového faktoru**, druhotne môžeme hovoriť o faktore **rozdielného objektu, na ktorý sa má pôsobiť**. Pri preventívnej metóde policajnej verejno-poriadkovej činnosti **pôsobíme na príčiny a podmienky vzniku škodlivého následku**. Zatiaľ čo pri profylaktickej metóde policajnej verejno-poriadkovej činnosti pôsobíme **na bezprostredne hroziace nebezpečenstvo záujmu chráneného zákonom** a to tým, že musíme brániť záujmy chráneného objektu pred napadnutím zo strany bezprostredne útočiaceho subjektu. Niektorí autori hovoria i o obranných či dokonca obranno-záchranných opatreniach. Profylaktické opatrenia môžu mať podobu organizačno-taktických opatrení či technických opatrení.

Ak by sme mali uvedené fakty preniesť do **praktickej roviny** výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti, išlo by pravdepodobne o vykreslenie postupu síl policajného

⁸**Poznámka autora** : Kľačan. M., Cul'ba M., dlhodobo prezentujú názor existencie profylaktickej metódy policajnej-verejno poriadkovej činnosti.

⁹ KOČAN Š., LOFFLER B., ZÁMEK D., Plzeň 2013. Poriadková polícia, str.191.

poriadkového orgánu a využitia jednotlivých prostriedkov v zmysle príslušných zákonných ustanovení na príkladoch praktickej realizácie policajnej verejno-poriadkovej činnosti. Pre názornosť možno podľa nás uviesť realizáciu takzvanej **postriežky**. Túto vykonáva policajný poriadkový orgán pôsobiaci v teritóriu územného obvodu obvodného oddelenia zväčša po tom, ako s využitím interných a externých informačných zdrojov získa policajne relevantné informácie o skutočnosti, že nejaký objekt má byť v určitom čase napadnutý v dôsledku čoho má vzniknúť škodlivý následok ako dôsledok vzniku policajne relevantnej udalosti. V tomto prípade možno konštatovať, že policajný poriadkový orgán nebude pôsobiť na príčiny a podmienky vzniku policajne relevantnej udalosti, ale bude musieť vzhľadom na bezprostredne hroziace nebezpečenstvo jej vzniku realizovať opatrenia smerujúce k jeho cielenej eliminácii. V tomto prípade pôjde o cieľavedomý a zámerný spôsob postupu policajných poriadkových orgánov, ktoré s využitím špecifik prostredia a vhodných technických prostriedkov¹⁰ dokážu odvrátiť bezprostredne hroziace nebezpečenstvo hroziace konkrétnemu objektu, ktorému hrozí vznik škodlivého (negatívneho) následku.

Uvedenú činnosť vzhľadom na fakt, že nepôsobíme na príčiny a podmienky vzniku negatívneho následku, v čase kedy tieto sú len hypotetické (predpokladané), nemôžeme nazvať preventívnou metódou policajnej verejno-poriadkovej činnosti. Zároveň však nevyužívame zákonné oprávnenia či donucovacie prostriedky v zmysle zákona a teda nemôžeme hovoriť ani o realizácii represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

Druhým príkladom môže byť vykonávanie služobnej činnosti zásahovej jednotky Policajného zboru po oznámení operačným dôstojníkom, že **došlo k prijatiu signálu o možnom narušení chráneného objektu**. V momente prijatia takejto informácie je zrejme, že sa preventívna metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti minula účinku a je potrebné v záujme zabezpečenia chráneného záujmu vyvinúť úsilie v záujme odvrátenia negatívneho následku, ktorý by za iných okolností pravdepodobne vznikol. Príslušníci zásahovej skupiny musia pristúpiť v záujme dosiahnutia želaného stavu pri jeho zabezpečení k stanoveniu optimálneho modelu postupu z hľadiska organizácie a taktiky následných činností či výberu vhodných technických a donucovacích prostriedkov¹¹. Ďalej musia stanoviť optimálnu trasu presunu na miesto policajne relevantnej udalosti a spôsob príchodu na miesto policajne relevantnej udalosti. V prípade nadviazania kontaktu so subjektom porušujúcim právnu povinnosť sú ďalej povinní narušiteľa **vyzvať**, aby upustil od protiprávneho konania a nepokračoval v protiprávnej činnosti.

Celý uvedený proces postupu policajných poriadkových orgánov v sebe odzrkadľuje veľmi výrazné profylaktické črty. **A tak možno s istotou konštatovať, že od momentu prijatia oznámenia o počiatku vzniku policajne relevantnej udalosti až po zákonné použitie výzvy¹² k upusteniu od protiprávneho konania** sa nejednalo ani o realizáciu preventívnej, ani o realizáciu represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti. **Či už teoretické konštatácie alebo praktické spôsoby, formy a postupy konania vo vyššie uvedených situáciách, podľa nášho názoru odôvodňujú možnosť vzniku úvah o existencii profylaktickej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti.**

¹⁰ **Poznámka autorov** – za technický v danom prípade za istých okolností i donucovací prostriedok, možno v zmysle Zákona o PZ č.171/1993 Z.z. možno považovať i služobného psa

¹¹ **Poznámka autorov** – za technický v danom prípade za istých okolností i donucovací prostriedok, možno v zmysle Zákona o PZ č.171/1993 Z.z. možno považovať i služobného psa

¹² **Poznámka autorov** – viď kapitolu 4 vedeckej štúdie Aplikčná rovina využitia psa ako prostriedku profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe „ pred použitím psa je policajt povinný vyzvať osobu“.

Tretím príkladom, v ktorom možno nájsť prvky profylaktického pôsobenia policajných poriadkových orgánov je oblasť pôsobenia a činnosti subjektu, ktorý v našich podmienkach zatiaľ nie je zavedený. Úspešne však pôsobí napríklad v susednej Českej republike. Jedná sa o tzv. **antikonfliktné tímy**. Ide o špeciálne školené a vycvičené tímy policajtov uskutočňujúce svoje aktivity pri eliminácii vzniku hromadných narušení verejného poriadku davom a podobne. Ich podstata, ako sme už v jednej z predchádzajúcich kapitol uviedli, spočíva v cielenom a zámernom pôsobení na osoby zhromaždené v dave takým spôsobom, aby zabránili vzniku protiprávných aktivít jednotlivcov v dave v oblasti hromadného narušovania verejného poriadku a páchania protiprávnej či protispoločenskej činnosti prostredníctvom davu. I toto je typický príklad konania policajno-bezpečnostného subjektu v situácii, kedy **bezprostredne hrozí nebezpečenstvo vzniku škodlivého následku** a príslušníci Policajného zboru cielene a zámerné pôsobia na konkrétne osoby v dave s cieľom ovplyvniť ich myslenie a konanie takým spôsobom, aby tieto osoby v konečnom dôsledku nepodľahli davovej psychóze a nezačali konať protiprávne, resp. ak už aj protiprávne konať začali, aby od takéhoto konania upustili a nepokračovali v ňom.

Požiadavky spoločnosti na zvýšenie efektívnosti boja s protispoločenskou činnosťou a narušovaním verejného poriadku s konečným cieľom zvýšiť úroveň ochrany občanov pred negatívnymi javmi v spoločnosti musí nevyhnutne vychádzať z požiadavky skvalitňovania realizačnej podoby realizácie metód činnosti na určenom úseku. Je potrebné konštatovať, že metódy činnosti policajných bezpečnostných zložiek vo všeobecnosti je treba i naďalej zdokonaľovať a skvalitňovať, pričom je potrebné vychádzať zo skúseností iných demokratických štátov, plánovať poskytnutie účinných právnych, organizačných a technických prostriedkov (i služobných psov), ako i vybavenia policajných zborov v závislosti od finančných možností štátneho rozpočtu.¹³

¹³ MACEK, P. a kol., Preha 2008. Pořádková činnost policie, obecná část, druhé upravené vydání, str.46.

3. Represívna metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti

Autori vedeckej štúdie zastávajú názor, že možno s istotou konštatovať skutočnosť, že ***nosnou a východiskovou metódou pre činnosť policajných poriadkových orgánov by mala byť preventívna metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti***. Je však nespochybniteľnou skutočnosťou, že vzhľadom na rozsah a obsah problematík, ktoré v rámci svojej pôsobnosti zastrešuje služba poriadkovej polície, nie je reálne možné dosiahnuť želaný stav a úroveň na úseku ochrany verejného poriadku a boja s protiprávnou činnosťou výlučne touto metódou. Práve naopak celkový vývoj spoločnosti naznačuje, že je nevyhnutné cielene a zámerne rozvíjať i represívne opatrenia a postupy na úseku boja s protiprávnou činnosťou a dosahovaním želaného stavu v oblasti ochrany verejného poriadku.

Represívne opatrenia ako také v sebe obsahujú široké spektrum aktivít a činností, prostredníctvom ktorých dokáže policajný poriadkový orgán dosahovať vytýčené ciele. Vzhľadom na skutočnosť, že pri realizácii represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti ***dochádza k bezprostredným zásahom¹⁴ či obmedzeniam základných ľudských práv a slobôd***, je potrebné represívnej metóde policajnej verejno-poriadkovej činnosti venovať náležitú pozornosť.

Akýkoľvek zásah do základných ľudských práv a slobôd musí orgán verejnej moci vykonávať výlučne v súlade so zákonom a v medziach, ktoré zákon stanovuje. Použitie represívnych opatrení orgánom na to splnomocneným nemôže byť za žiadnych okolností samoučelné. Jeho zmyslom má byť výlučne zabránenie ďalšieho ohrozovania či porušovania chránených záujmov s cieľom obnoviť požadovaný právny stav v jednotlivých oblastiach ochrany verejného poriadku.

V podmienkach, v ktorých realizuje svoju pôsobnosť Policajný zbor, má charakter jeho represívneho pôsobenia formu ***donútenia***. Donútenie vzhľadom na vyššie uvedený fakt, že vždy predstavuje výrazný zásah do práv a slobôd občana, musí byť vykonávané na základe presne zadefinovaných podmienok. Obsahom týchto ***podmienok*** sú nasledovné skutočnosti:

- zásadnou podmienkou je dodržanie princípu subsidiarity represie, to znamená, že represívnu metódu možno použiť len vtedy, ak realizácia preventívnej, resp. profylaktickej metódy nespĺnila svoj účel,
- donútenie možno realizovať až vtedy, keď došlo k porušeniu zákonom stanovenej povinnosti,
- donútenie môžu realizovať výlučne orgány k tomu splnomocnené zákonom,
- forma donútenia, jeho obsah a prostriedky sú taktiež striktné definované zákonom,
- pri realizácii donútenia treba rešpektovať princíp primeranosti použitia prostriedkov a rozsahu jeho realizácie.

Samotná podoba realizácie donútenia v rámci policajnej verejno-poriadkovej činnosti môže mať charakter ***hrozby donútenia*** alebo ***faktického donútenia***. Zatiaľ čo v prvom prípade ide o možnosť použiť donútenie, v druhom prípade ide už o praktické uplatnenie donútenia ako takého.

Z hľadiska kategorizácie jednotlivých ***druhov donútenia*** môžeme teda hovoriť o:

- ***nepriamom donútení,***
- ***priamom donútení.***

V praktickej rovine výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti majú obe tieto formy donútenia spravidla charakter služobného zákroku správnej povahy alebo úkonu

¹⁴ KOČAN Š., LOFFLER B., ZÁMEK D., Plzeň 2013. Poriadková polícia, str. 189.

trestno-procesného podľa toho, či vychádzajú vo svojej podstate z noriem správneho, respektíve trestného práva.

Medzi **nepriame** formy donútenia zaradujeme:

- **sankciu za priestupok**, ktorá spočíva v uložení blokovej pokuty, respektíve v spracovaní oznámenia príslušnému orgánu s návrhom na prejednanie priestupku.
- **poriadkovú pokutu** môžu príslušníci služby poriadkovej polície uplatniť v prípadoch, keď títo vystupujú ako policajné orgány v zmysle trestného poriadku. Jej uloženie sa konkrétne osoba v prípravnom konaní môže donútiť k uposlúchnutiu príkazu, respektíve k slušnému správaniu. Ide o výzvy a pokyny podľa trestného poriadku.

Priame formy donútenia predstavujú formy konania príslušníkov služby poriadkovej polície, ktoré umožňujú priamo konkrétnu osobu donútiť k plneniu určitej povinnosti alebo jej zabrániť v protiprávnom konaní (donútiť konkrétnu osobu k dodržiavaniu verejného poriadku v danom čase na danom mieste, zabrániť narušovaniu verejného poriadku a verejný poriadok obnoviť na požadovanú úroveň a pod.)¹⁵

Priame donútenie v činnosti služby poriadkovej polície má najčastejšie podobu:

- predvedenia osoby, zaistenia osoby, zaistenia veci (v zmysle Zákona o PZ),
- zadržania a obmedzenia osobnej slobody (v zmysle Trestného Poriadku),
- použitia donucovacích prostriedkov (v zmysle Zákona o PZ za ktorý sa považuje i použitie služobného psa),
- služobného zákroku k zabezpečeniu požadovanej úrovne verejného poriadku (v zmysle Zákona o PZ),
- služobného zákroku pri poskytovaní ochrany osobám povereným výkonom rozhodnutia príslušného orgánu (realizuje sa v podobe výkonu policajnej asistencie vid' kap. OTFČ) (v zmysle Zákona o PZ).

Prostriedky, ktoré policajný poriadkový orgán používa pri plnení úloh na úseku ochrany verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti a v boji s protiprávnou činnosťou sú prostriedky **právne a technické**.

Právne prostriedky delíme na prostriedky **správno-právne** a **trestno-procesné**. Pri správno-právnych prostriedkoch máme na mysli najmä jednotlivé oprávnenia k použitiu donucovacích prostriedkov v zmysle zákona o Policajnom zbore. Trestno-procesné majú charakter prostriedkov využívaných príslušníkmi služby poriadkovej polície vystupujúcich v postavení orgánov činných v trestnom konaní.

Technické prostriedky v oblasti realizácie donútenia rozumieme najmä **jednotlivé donucovacie prostriedky** umožňujúce dôslednú realizáciu právnych prostriedkov či foriem priameho donútenia vôbec¹⁶.

Ak by sme mali komparovať akceptáciu preventívnej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti u verejnosti, celkom istotne možno konštatovať, že s pozitívnejšou odozvou by sme sa stretli pri metóde preventívnej. Je však potrebné zdôrazniť, že Policajný zbor musí, ak je to potrebné, v zmysle zákona na odstránenie vzniknutého protiprávneho stavu konať i spôsobom represívnym i napriek tomu, že sa jedná v prevažnej väčšine prípadov o konania u verejnosti nepopulárne i keď sa koná v jej prospech a v jej záujme. Spôsob, obsah, rozsah a forma použitého donútenia musí byť preto v absolútnom súlade so zákonnou úpravou a tým, čo široká verejnosť od Policajného zboru ako zástupcu štátu pri hájení ich záujmov očakáva (súlady s verejnou mienkou). Nevhodným spôsobom

¹⁵ CHOMA, P. Bratislava 1996. Poriadková činnosť polície III diel, str. 70-73 .

¹⁶ CHOMA, P. Bratislava 1996. Poriadková činnosť polície III diel, str. 69 .

realizované či dokonca nezákonné použitie donútenia najmä v jeho priamej podobe môže v konečnom dôsledku vzbudiť negatívne odozvy v očiach verejnosti, čo sa v konečnom dôsledku môže odzrkadliť i na dôveryhodnosti Policajného zboru a jeho postavení v spoločnosti. Oblasť realizácie priameho donútenia pri výkone služobných zákrokov preto spadá medzi najrizikovejšie spôsoby realizácie pôsobnosti policajných poriadkových orgánov. Vyžaduje si veľmi dôsledný prístup zo strany realizátora, ktorý musí dokázať objektívne zhodnotiť vzniknutú situáciu. Na základe *správnej úvahy* rozhodnúť o spôsobe, rozsahu a forme použitého donútenia tak, aby dodržal zásadu zákonnosti a primeranosti, pričom však nesmie opomenúť i fakt, že ráznosť a dôslednosť realizácie donútenia vytvára v konečnom dôsledku pozitívny či negatívny obraz o schopnostiach a spôsobilostiach príslušného realizátora dosiahnuť želaný stav pri výkone služobnej činnosti či služobného zákroku. Tento fakt je o to dôležitejší, že policajné poriadkové orgány vykonávajú takmer všetku svoju činnosť i pri výkone represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti v zmysle princípu verejnosti a transparentnosti, čo má za následok tú skutočnosť, že verejnosť má možnosť hodnotiť priebeh i výsledok ním realizovaných represívnych úkonov priamo pri ich realizácii a vytvoríť si tak úsudok o schopnostiach konajúceho policajta.

Domnievame sa, že vývojové trendy v spoločnosti odôvodňujú vyvodenie záveru, že Policajný zbor ako orgán štátnej moci musí disponovať zákonnou možnosťou dostatočne rázne a účinne zakročiť a zjednať nápravu, ak sú porušované ľudské práva a slobody, ak je páchaná protiprávna činnosť, či ak je narušovaný verejný poriadok a to i napriek tomu, že pri tom dochádza k obmedzovaniu práv a slobôd osôb, ktoré sa takýchto konaní dopustili¹⁷.

4. Aplikačná rovina využitia psa ako prostriedku profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe

Pes ako donucovací prostriedok

Ústava Slovenskej republiky ako jeden zo základných pilierov štátu a hierarchicky najvyšší právny predpis garantuje v článku 16 nedotknuteľnosť osoby¹⁸ a jej súkromia.

¹⁷ KOČAN Š., LOFFLER B., ZÁMEK D., Plzeň 2013. Poriadková polícia, str.191.

¹⁸ ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 379.

Podobne aj **Listina základných práv a slobôd**, prijatá ústavným zákonom, zaručuje v článku 7 pomerne rozsiahle dodržiavanie právnych inštitútov vzťahujúcich sa k nedotknuteľnosti osoby a jej ochrany. Tieto významné právne dokumenty garantujú nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, ktoré je možné obmedziť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

Zásahy do nedotknuteľnosti osoby tak môže povoliť len zákon s prísne stanovenými zákonnými podmienkami, napr. výkon práv a povinností, ochrana života a zdravia, nutná obrana, krajná núdza, oprávnené použitie zbrane a iné. Na plnenie stanovených úloh vyplývajúcich z výkonu práv a povinností používajú policajti legitímne oprávnenia určené **Zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore Z.z.** v znení neskorších predpisov. Jedným z týchto oprávnení je aj použitie donucovacích prostriedkov, napríklad služobného psa.

Psa ako donucovací prostriedok je policajt oprávnený použiť v záujme ochrany bezpečnosti osôb, svojej vlastnej, majetku a ochrany verejného poriadku proti osobe, ktorá ju ohrozuje. Donucovaním prostriedkom v zmysle zákonných oprávnení je teda činnosť služobného psa na základe povelu vydaného policajtom.

Ak bude dodržaný zákonný predpoklad, je možné, ako je vyššie uvedené, využiť psa v rámci policajnej činnosti ako donucovací prostriedok. Podľa výkladu právneho poriadku, je striktné nevyhnutné držať sa bezpečnostnej legislatívy (najmä zákona o Policajnom zbore), kde je presne vymedzený výpočet pojmov donucovací prostriedok. Tieto prostriedky sú vymenované v **§ 50 zákona NR SR 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore Z.z.** v znení neskorších predpisov. Donucovacími prostriedkami sú najmä hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany, prostriedky na prekonanie odporu a odvrátenie útoku, putá, spútaťavací opasok, špeciálna vodná striekačka, zásahová výbuška, použitie lietadla, až po najtvrdšie možnosti použitia varovného výstrelu, prípadne zbrane.

V odseku 1 pod písmenom f) je ako donucovací prostriedok uvedený služobný pes.

Obr. Služobný pes ako donucovací prostriedok (Foto: Marianna Berkyová)

Služobný pes teda môže byť použitý ako donucovací prostriedok len v zmysle zákona. Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore Z. z. v znení neskorších predpisov presne upravuje použitie služobného psa v policajnej praxi ako donucovacieho prostriedku v **paragrafe 53**. Tento paragraf špecifikuje konkrétne možnosti, kedy je policajt oprávnený použiť služobného psa.

O tom, ktorý z donucovacích prostriedkov použije, rozhoduje policajt podľa konkrétnej situácie tak, aby dosiahol účel sledovaný konkrétnym zákrokom. Pritom použije taký donucovací prostriedok, ktorý je nevyhnutne nutný k prekonaniu odporu osoby, ktorá sa dopúšťa protiprávneho konania. Policajt pritom dbá na **zásadu proporcionality** vyjadrenú tým, že zákrok nesmie byť celkom zjavne neprimeraný k nezákonnému počínaniu osoby.

Pred použitím služobného psa je policajt povinný **vyzvať osobu**¹⁹, proti ktorej zakročuje, aby upustila od protiprávneho konania s výstrahou, že bude použitý služobný pes. Od výzvy a výstrahy môže upustiť len v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad, alebo tým bráni iné okolnosti. Pri použití služobného psa je policajt povinný dbať, aby týmto použitím nespôsobil osobe ujmu neprimeranú povahe a nebezpečnosti jeho protiprávneho konania.

Zásady použitia služobného psa ako donucovacieho prostriedku ďalej upravujú interné smernice, pričom treba podotknúť, že len prítomnosť služobného psa pri služobnom zákroku nie je donucovaním prostriedkom.

Pes sprevádzajúci policajta musí prirodzene vzbudzovať rešpekt a imponovať svojím vzhľadom. Policajný pes musí spĺňať omnoho viacej predpokladov – predovšetkým ovládateľnosť, pričom v každej situácii musí zvládnuť svoje úlohy. Pri zákroku sa od neho očakáva, že sa nedá ničím zastrašiť a že v prípade potreby bez váhania zaútočí i na silnejšieho protivníka. Agresivita služobného psa nesmie však byť príliš taká vysoká, aby napadal každého človeka v blízkosti a pri každej príležitosti. Takýto pes sa pre službu nehodí rovnako ako priveľký dobrák, ktorý je s každým hneď kamarát a za maškrtu zabudne na všetky svoje povinnosti. Služobný pes musí byť neúplatný a k neznámym osobám nedôverčivý. Týmito vlastnosťami musí disponovať každý služobný pes.

Aká je teda definícia služobného psa? Zásadným slovom je tu slovo – „služba“. Pojem „služobný pes“ je definovaný nasledovne: „Služobným psom je pes, ktorého temperament a telesná konštitúcia sú predpokladom na výkon policajno-bezpečnostnej služby, t.j. najmä v polícii či v iných ozbrojených silových zložkách, alebo v špecifických oblastiach civilného sektora“.

Služobné psy využívajú takmer všetky služby Policajného zboru. Poriadková služba, kriminálna služba, justičná služba, hraničná a cudzinecká služba, služba ochrany objektov, služba ochrany určených osôb a služba osobitného určenia. Psy môže využívať i dopravná služba pri prehliadkach motorových vozidiel pri pátraní po nebezpečných veciach a látkach.

¹⁹ **Poznámka autorov** – autori vedeckej štúdie zastávajú názor, že výzva pred použitím služobného psa nesie všetky črty potvrdzujúce skutočnosť, že sa jedná o profylaktickú policajno-bezpečnostnú činnosť

Právny poriadok umožňuje uvedeným službám použitie, resp. využitie služobného psa nasledujúcim spôsobom.

Služobného psa²⁰ je policajt oprávnený použiť:

- aby zaistil bezpečnosť inej osoby alebo vlastnej osoby, ak sa po výzve neupustí od útoku, útok bezprostredne hrozí, trvá, alebo podľa všetkých známkov bude pokračovať,
- aby zabránil výtržnosti, ruvačke, úmyselnému poškodzovaniu majetku alebo inému hrubému protiprávnemu správaniu, ktorým sa porušuje verejný poriadok,
- aby zabránil násilnému vstupu nepovolaných osôb do strážených objektov alebo na miesta, kde je vstup zakázaný,
- na prenasledovanie osoby na úteku, ktorá má byť zaistená, zadržaná, zatknutá alebo dodaná do väzby alebo výkonu odňatia slobody,
- aby donútil ukrývajúcu sa osobu, ktorá má byť zaistená, zadržaná, zatknutá alebo dodaná do väzby alebo výkonu odňatia slobody, opustiť úkryt,
- na stráženie predvedenej, zaistenej, zadržanej, zatknutej osoby, ktorá má byť dodaná do väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody,
- na prenasledovanie osoby, ktorá sa v blízkosti štátnej hranice na výzvu nezastaví, snaží sa uniknúť a nemôže byť iným spôsobom zadržaná,
- na zaistenie svojej bezpečnosti alebo bezpečnosti inej osoby pri policajných prevozoch cudzincov cez územie Slovenskej republiky na štátnu hranicu susedného štátu.

Policajt používa služobného psa s náhubkom. Ak to povaha a intenzita útoku, poprípade prekonanie odporu osoby, alebo charakter služobného zákroku vyžaduje, môže použiť služobného psa bez náhubku.

Služobný pes je efektívnym donucovacím prostriedkom. Jeho jedinečnosť sa premieta v policajnej praxi pri vykonávaní služobných zákrokov vyžadujúcich pri zásahu rozhodnosť, odvahu, okamžitú reakciu a silu. V týchto prípadoch je často nenahraditeľný. Pes je zároveň taktickým nástrojom, ktorý pôsobí ako účinná ochrana zakročujúcich policajtov a nezúčastnených osôb.

Je neospravedlňiteľné, keď sa tento prostriedok zneužíva v nedemokratických režimoch pri porušovaní ľudských práv, proti politickým odporcom a počas vojnových konfliktov. Napr. počas 2. svetovej vojny boli v nacistických koncentračných táboroch nehumánne zneužívané služobné psy proti väzňom. Okrem stráženia pri sprevádzaní eskortovaných ľudí boli zvieratá používané aj priamo proti uväzneným ako neľudský prostriedok na ich fyzické týranie a trestanie. (Pozn.: Napríklad týmto spôsobom bol pes použitý v Buchenwalde proti uväznenému bombardovaciemu letcovi pplk. Philovi Lamasonovi, ktorý sa vzoprel rozkazu väzenskej stráže).

Kazuistika²¹

²⁰ ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 380.

Dňa 21. novembra 2018 v nočných hodinách boli príslušníci útvarov Krajského riaditeľstva PZ v Košiciach vyslaní do areálu spoločnosti U. S. Steel Košice, kde štyri osoby z Ukrajiny prekladali balíky z odstavenej vlakovej súpravy do auta. Dvojicu páchatelov sa podarilo vypátrať a zadržať neďaleko miesta činu. Ďalšie dve osoby sa dali na útek a policajti použili na ich vypátranie služobného psa. Pes po zachytení pachovej stopy nasmeroval policajtov k hustému porastu, kde označil jednu osobu, ktorá na psa zaútočila palicou. Preto bol pes použitý ako donucovací prostriedok na jej zadržanie bez náhubku. Policajti následne vypátrali štvrtého muža, ktorý sa tiež skrýval a zaútočil na psa údermi a kopancami. Preto príslušník oddelenia služobnej kynológie v zmysle zákona použil varovný výstrel do vzduchu. Muž od protiprávneho konania upustil a dal sa na útek. Vzhľadom na zložitý terén policajti na jeho zadržanie opäť použili psa, ktorý muža po desiatich metroch zadržal.

Taktika služobného zákroku pri použití služobného psa voči osobe

Taktika služobného zákroku je konkrétny postup zasahujúceho policajta pri konkrétnej činnosti, ktorej cieľom je čo najefektívnejšie dosiahnutie stanoveného cieľa s najmenšou mierou rizika. V policajnej kynológii ide o taktickú činnosť psovoda pri použití psa ako **donucovacieho prostriedku** pri služobnom zákroku.

❖ Taktický postup psovoda pri použití služobného psa voči osobe

Pred vyslaním psovoda so služobným psom na vykonanie služobného zákroku alebo do služby je nadriadený povinný urobiť **inštruktáž**. Ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania a vec neznesie odklad, policajt so služobným psom vykoná služobný zákrok aj bez nej. Nadriadený podáva inštrukcie na základe stavu a vývoja bezpečnostnej situácie, aktuálnych informácií pri ochrane verejného poriadku, pri policajných akciách a pri bezpečnostných opatreniach.

Služobný pes je použitý voči osobe pri služobnom zákroku ako donucovací prostriedok **v zmysle §-u 53 Zákona o Policajnom zbore č. 171/ 1993 Z.z. v znení neskorších predpisov** (pozri podkapitolu. 5.1).

Pred zákrokom psovod použije **výzvu s výstrahou**:

„Upustíte od protiprávneho konania, lebo bude použitý služobný pes!“

Od výzvy a výstrahy môže psovod upustiť len v prípade, keď je sám napadnutý, alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad, alebo tomu bránia iné neočakávaná okolnosti.

Pri použití služobného psa je psovod povinný dbať na to, aby nespôsobil osobe ujmu neprimeranú povahu a nebezpečnosti jej protiprávneho konania. Z tohto dôvodu použije psovod služobného psa na vôdzke a s náhubkom s cieľom eliminovania ublíženia na zdraví

²¹ ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 381.

nezúčastnených osôb. Ak odpor osoby nie je možné prekonať so služobným psom s náhubkom, služobný zákrok sa vykoná so psom bez náhubku. Berie sa pritom do úvahy, či ide o nebezpečného páchatel'a, respektíve ozbrojeného páchatel'a, či ide o osobu, ktorá sa ukrýva a neuposlúchne výzvu, či ide o osobu, ktorej sa týkajú osobitné obmedzenia podľa § 65 Zákona o Policajnom zbore č. 171/ 1993 Z.z. v znení neskorších predpisov. To znamená, že pri služobnom zákroku proti tehotnej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou alebo proti osobe mladšej ako 15 rokov nie je možné použiť služobného psa. Z donucovacích prostriedkov sa použijú len hmaty, chvaty a putá. Služobného psa a ďalšie donucovacie prostriedky je policajt oprávnený použiť len vtedy, keď útok uvedených osôb bezprostredne ohrozuje životy a zdravie iných osôb, alebo policajta, alebo hrozí závažná škoda na majetku a nebezpečenstvo nemožno odvrátiť inak.

Ak zakročujú policajti pod jednotným velením, rozhoduje o použití donucovacích prostriedkov, teda aj služobného psa, veliteľ zakročujúcej jednotky, alebo jeho nadriadený. Za konkrétne použitie služobného psa voči osobe zodpovedá psovod. Rozhodnutie funkcionárov o použití donucovacích prostriedkov musí byť pritom uchované na zvukovom alebo písomnom zázname.

Bezpečnostné a taktické zásady²²:

- podľa konkrétnej situácie psovod použije služobného psa na vôdzke, alebo na voľno,
- pri zákroku je služobný pes vystrojený náhubkom, alebo je bez náhubku,
- druhý člen hliadky zaisťuje psovoda cca pod 45-stupňovým uhlom a zbraňou mieri na kontrolovanú osobu, avšak nesmie robiť žiadne prudké pohyby, aby nedošlo k jeho napadnutiu psom,
- ďalší člen hliadky zaisťuje psovoda tak, aby neprekrížil **zorné pole medzi služobným psom a medzi osobou, voči ktorej sa zakročuje,**
- osobe vydáva výzvy a pokyny psovod z dôvodu, aby nedošlo k napadnutiu členov hliadky,
- ak došlo k uhryznutiu osoby služobným psom, psovod služobného psa odvolá od osoby a následnú bezpečnostnú prehliadku vykoná ďalší člen hliadky,
- počas uvedenej bezpečnostnej prehliadky psovod so služobným psom zaisťuje člena hliadky.

²² ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 382.

Obr.: Použitie služobného psa voči osobe (Foto: Marek Čermák)

Ak psovod zistí, že pri použití služobného psa došlo k zraneniu osoby, je povinný jej poskytnúť, ak to okolnosti dovoľia, prvú pomoc a zabezpečiť lekárske ošetrovanie. V prípade uhryznutia osoby psovod postupuje obdobne. Súčasne doručí ošetrojúcemu lekárovi veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka. O karanténe psa rozhodne po jeho vyšetrení veterinárny lekár. Počas karantény vykoná veterinárny lekár odber krvného séra psa za účelom stanovenia titra protilátok. Po uplynutí času karantény je psovod opäť povinný od veterinárneho lekára vyžiadať potvrdenie o zdravotnom stave služobného psa a odovzdať ho ošetrojúcemu lekárovi uhryznutej osoby, ktoré poranilo človeka.

Policajt je povinný neodkladne hlásiť svojmu nadriadenému každý služobný zákrok, pri ktorom použil donucovacie prostriedky. Ak vzniknú pochybnosti o oprávnenosti alebo primeranosti použitia služobného psa alebo ak pri ich použití bola spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo škoda na majetku, je nadriadený povinný vyhodnotiť, či boli použité v súlade so zákonom. O výsledku zistenia napíše úradný záznam.

Ak policajt použije služobného psa mimo miesta svojho služobného pôsobiska, ohlási ich použitie na najbližší útvar Policajného zboru. Na ďalší postup sa primerane vzťahuje predchádzajúci odsek.

Pred prípadným zákrokom môže psovod so psom pred služobným zákrokom takticky vyčkávať v úkryte na vhodný okamih zadržania osoby, ktorá má byť zaistená, zadržaná, zatknutá alebo dodaná do väzby alebo výkonu odňatia slobody. Psovod pritom dbá na to, aby pes nebol vyslaný na zákrok priamo proti strelnej zbrani namierenej smerom proti vybiehajúcemu psovi.

Obr.: Psovod so služobným psom vyčkávajú pred zákrokom v úkryte (Foto: Marek Čermák)

❖ Taktický postup psovoda pri použití služobného psa voči osobe vo vozidle²³

V uvedenom prípade ide o použitie služobného psa voči osobe, ktorá sa nachádza vo vozidle, a napriek výzve s výstrahou:

„Opustíte vozidlo, lebo bude voči Vám použitý služobný pes!“,

sa zdráha opustiť vozidlo. Okrem výzvy s výstrahou môže byť použitá aj ďalšia výzva **„Otvorte dvere!“** A to preto, aby v prípade útoku osoby na hliadku mohol psovod vyslať služobného psa na vykonanie služobného zákroku.

Dôležitá zásada je, aby pokyny a výzvy vždy v takomto prípade dával psovod, nakoľko služobný pes pozná intonáciu hlasu „svojho“ psovoda a podľa nej vie reagovať na jeho

²³ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 384.

povely. Ak by povely - výzvy dával iný člen hliadky, služobný pes by sa sústredil na neho a vykonanie služobného zákroku by bolo znemožnené.

Bezpečnostné a taktické zásady:

- počas celého služobného zákroku je psovod ukrytý za služobným cestným vozidlom, pričom služobného psa pridržiava pri sebe a upriamuje jeho pozornosť na páchatel'a,
- služobný pes musí mať dobrý výhľad na osobu, proti ktorej služobný zákrok smeruje,
- druhý člen hliadky je zvyčajne vedľa psovoda, alebo je ukrytý za zadnou časťou služobného cestného vozidla a z tejto pozície zaisťuje psovoda,
- členovia hliadky **nesmú prekrižiť zorné pole medzi služobným psom a osobou** voči ktorej služobný zákrok smeruje,
- ak osoba neuposlúchne výzvu a zdráha sa opustiť vozidlo, použije hliadka podľa konkrétnej situácie primerané donucovacie prostriedky, napríklad slzotvorné prostriedky, použitie technických prostriedkov na zabránenie odjazdu dopravného prostriedku podľa § 55 zákona o Policajnom zbore a podobne,
- ak osoba opustí vozidlo, bezpečnostnú prehliadku vykonáva člen hliadky, pričom psovod zaisťuje za pomoci služobného psa jeho bezpečnosť tak,
- bezpečnostná prehliadka osoby sa vykonáva tak, že osoba leží čelom k zemi.

Obbr.:Policajná hliadka so služobným psom vykonáva služobný zákrok voči osobe vo vozidle
(Foto: Marek Čermák)

❖ Taktický postup psovoda pri použití služobného psa voči osobe v objekte²⁴

Pri služobnom zákroku v objekte použije psovod voči narušiteľovi výzvu s výstrahou:

„Opustite úkryt, lebo bude voči vám použitý služobný pes!“.

Pri obhliadke všetkých priestorov musí služobný pes spoľahlivo reagovať na povely a posunky, ktoré mu dáva policajt - psovod. V tomto prípade dáva psovod povel „**Revír – štekaj!**“ alebo „**Revír – zadrž!**“ a pravou rukou mu ukazuje smer, ktorým má byť vykonané prepátranie terénu.

Psovod sa musí pohybovať tak, aby sa nevystavil prípadnému útoku, a aby v prípade ohrozenia zo strany najmä ozbrojeného páchatel'a mohol útok odvrátiť.

Bezpečnostné a taktické zásady:

- psovod vysiela služobného psa bez vôdzky na voľno,
- služobný pes je podľa konkrétnej situácie vystrojený s náhubkom, alebo bez náhubku,
- psovod nasleduje služobného psa, pričom do objektu postupuje v miernom podrepe **ako prvý** s namierenou služobnou zbraňou do priestoru prepátravanej miestnosti tak, aby ho mohol za ním zaistiť druhý, respektíve ďalší členovia hliadky,
- **povely a výzvy dáva vždy psovod**, taktiež aj signály pre hliadku, akým smerom sa jej členovia majú pri prepátraní objektu pohybovať,
- členovia hliadky sa zdržiavajú **za chrbtom psovoda**, aby nedošlo k ich uhryznutiu, a aby psovod mohol včas zasiahnuť,
- ak ide o malý objekt, vysiela sa doň služobný pes a psovod s ďalšími členmi hliadky ostáva pred budovou.
- jednotlivé miestnosti sa systematicky prepátrávajú
- v prípade potreby psovod so služobným psom pred zákrokom vyčkávajú v úkryte

²⁴ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 385.

*Obr.4 a obr.5: Policajná hliadka vykonáva so služobným psom zákrok voči osobe v budove. Pes je opatrený náhubkom.
(Foto: Marek Čermák)*

Obr.6: Policajná hliadka vykonáva so služobným psom zákrok voči osobe v miestnosti. Pes nemá náhubok.

(Foto: Marek Čermák)

❖ Taktický postup psovoda pri bezpečnostnej prehliadke osoby²⁵

Bezpečnostnú prehliadku osoby vykonáva buď samotný psovod, alebo ďalší člen hliadky. V oboch prípadoch služobný pes prehľadávanú osobu pozorne stráži. Psovod mu dáva povel „**Stráž!**“ a pravou rukou ukáže na stráženú osobu. Ostatné povely „**Odhod'te zbraň!**“, „**Rozkročte nohy!**“, „**Ruky nad hlavu!**“, „**Nerobte žiadne pohyby!**“ dáva osobe psovod.

Bezpečnostné a taktické zásady:

Ak bezpečnostnú prehliadku vykonáva psovod:

- vzdialenosť medzi služobným psom a osobou je 2 až 3 metre,
- služobný pes stráži osobu v ľahu, alebo v sede,
- osoba je otočená tvárou k služobnému psovi,
- druhý člen hliadky zaist'uje psovoda cca pod 45-stupňovým uhlom a zbraňou mieri na kontrolovanú osobu, avšak nesmie robiť žiadne prudké pohyby, aby nedošlo k jeho napadnutiu psom,

²⁵ ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 386.

- pes osobu pozorne sleduje a nesmie ju bezdôvodne napadnúť,
- v prípade útoku na hliadku pes samostatne, bez povelu osobu zadrží,
- povelu a výzvy smerom k osobe vydáva psovod,
- psovod vykonáva bezpečnostnú prehliadku osoby od chrbta, pričom **nesmie prekrižiť zorné pole medzi služobným psom a kontrolovanou osobou,**
- psovod prikladá osobe putá,
- následnú eskortu osoby vykonáva ďalší člen hliadky a psovod so služobným psom ho zaisťuje.

Obr.:

Obr. 7: Psovod vykonáva bezpečnostnú prehliadku osoby, ktorú pes stráži v ľahu (Foto: Marek Čermák)

Ak bezpečnostnú prehliadku vykonáva druhý člen hliadky:

- psovod zaisťuje druhého člena hliadky,
- vzdialenosť medzi služobným psom a osobou je cca 2 metre,
- služobný pes osobu pozorne sleduje,
- osoba je otočená tvárou k služobnému psovi,
- v prípade útoku osoby na hliadku ako prvý zasahuje služobný pes a nasleduje ho psovod,
- povelu a výzvy vydáva psovod,
- člen hliadky vykonáva bezpečnostnú prehliadku osoby od chrbta, pričom **nesmie prekrižiť zorné pole medzi služobným psom a kontrolovanou osobou,**
- člen hliadky prikladá osobe putá,
- následnú eskortu osoby vykonáva druhý člen hliadky a psovod so služobným psom ho zaisťuje.

Obr.8: Bezpečnostnú prehliadku osoby vykonáva druhý člen hliadky. Pes stojí, alebo sedí pri ľavej nohe psovoda.

(Foto: Marek Čermák)

Kazustika²⁶

Dňa 24. apríla 2019 boli použité služobné psy oddelenia služobnej kynológie OPP OR PZ v Michalovciach na oslobodenie unesenej ženy, ktorá bola páchatelom zviazaná v aute, Hliadka psovodov po nájdení vozidla vykonala služobný zákrok na oslobodenie ženy a zadržanie ozbrojeného páchatel'a.

Zasahujúci policajti postupovali v súčinnosti so psovodmi na mieste činu takticky vysoko profesionálne. Otvorili dvere na aute a ženu vytiahli na zem. Vzápätí policajný pes Bart únoscu, ozbrojeného samopalom, vytiahol z druhej strany vozidla. Druhý člen hliadky zákrok zaisťoval som svojím psom. Ďalšieho dňa služobný pes Black vyhľadal vystrelenú nábojnicu (na mieste, kde páchatel predtým strelil do auta napadnutej ženy, aby ju prinútil vyjsť s jej vozidla.

Policajné psy oddelenia služobnej kynológie OPP OR PZ v Michalovciach boli použité voči osobe pri služobnom zákroku ako donucovací prostriedok v zmysle §-u 53 Zákona o Policajnom zbore č. 171/ 1993 Z.z. ods. 2 v znení neskorších predpisov a podľa §-u 20, ods. 1 – Oprávnenie použiť služobného psa na pachové práce. Služobný pes Bart bol použitý bez

²⁶ ĎURIŠIN V., Košice 2020. Systém policajnej kynológie, str. 387.

náhubku, pretože išlo o nebezpečného ozbrojeného páchatel'a, ktorý nerešpektoval výzvy polície a nechcel upustiť od svojho konania.

Záver

Autori vedeckej štúdie „*Služobný pes ako aplikačný prostriedok profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe*“ zastávajú názor, že služobné psy sú nenahraditeľnými pomocníkmi pri ochrane zdravia, života a majetku občanov. Zákonné a legitímne využitie služobného psa ako aplikačného prostriedku v rámci realizácie profylaktickej, ako aj represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti predstavuje jej výrazné zefektívnenie smerom k cieľovému objektu, ktorým je pre účely tejto vedeckej štúdie osoba. Vzájomná previazanosť využitia služobnej kynológie a realizácie policajnej verejno-poriadkovej činnosti predstavuje dlhoročný fungujúci vzťah, prostredníctvom ktorého sú plnené úlohy v zmysle zákona o Policajnom zbore, pri ktorých je nezriedka nevyhnutné i bezprostredne zasiahnuť do základných ľudských práv a slobôd osoby, proti ktorej smeruje služobná činnosť policajtov. Pes ako donucovací prostriedok predstavuje už vo fáze jeho faktickej prítomnosti pri výkone služobného zákroku výrazný profylaktický prostriedok, nakoľko je osobou páchatel'a, či narušitel'a vnímaný ako prostriedok mimoriadne účinný a v prípade jeho požitia má jeho použitie obdobné deštruktívne vlastnosti ako ktorýkoľvek iný donucovací prostriedok. Z uvedeného dôvodu už jeho samotná prítomnosť, či vyzvanie policajta pred použitím služobného psa môže osobu narušitel'a, či páchatel'a prinútiť upustiť od zámeru správať sa protizákonne, či protispoločensky. Tento výrazný profylaktický rozmer je hraničným momentom, kedy môže páchatel', či narušitel' prehodnotiť svoj zámer a predísť tak negatívnym dôsledkom, ktorý spôsobí samotné represívne využitie služobného psa. Účelom donútenia zo strany realizátora nie je poškodiť objekt, proti ktorému je služobný pes použitý, ale zamedziť vzniku škodlivého následku, ktorý daná osoba môže svojim konaním spôsobiť. Z uvedeného dôvodu je represívne použitie služobného psa vnímané ako krajné riešenie v prípade, že nebolo možné preventívne, či profylakticky predísť jeho využitiu. Cieľom autorov vedeckej štúdie „*Služobný pes ako aplikačný prostriedok profylaktickej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti voči osobe*“ je systematické rozširovanie, upresňovanie a rozvíjanie najmä tých komponentov a stránok teórie a metodológie policajných vied,²⁷ ktoré sú spojené s policajnými činnosťami, ich vymedzením, klasifikáciou a ich ďalším skúmaním a vyvíjaním. Autori vedeckej štúdie zastávajú názor, že predmetná vedecká štúdia a poznatky v nej obsiahnuté napomôžu ďalej budovať základy teórie a metodológie policajných vied.

²⁷ METEŇKO J., výskumná úloha 3/2004 – Metódy výskumu a vývoja policajných činností (výsk. VVÚ 130) str. 4.

Literatúra

1. BERŽI, L. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava 1996 ISBN 80-88751-93-4, 244 s.
2. ĎURIŠIN V., Systém policajnej kynológie, Košice 2020, ISBN 978-80-8077-669-5, str. 458
3. CHOMA, P. Poriadková činnosť polície, III diel, ISBN 80-88751-69-1, Bratislava 1996 str. 33.
4. KOČAN Š., LOFFLER B., ZÁMEK D., Poriadková polícia, Plzeň 2013, ISBN 978-80-7380-462-6, str.393
5. MACEK, P. a kol. Pořádková činnost policie, obecná část, druhé upravené vydání. Praha 2008, s. 68
6. METEŇKO J., výskumná úloha 3/2004 – Metódy výskumu a vývoja policajných činností (výsk. VVÚ 130).
7. Zákon o Policajnom zbore 171/1993 Z. z.